# YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
2 päivänä helmikuuta 1988 *

Yhdistetyissä asioissa 67, 68 ja 70/85,

**Kwekerij Gebroeders van der Kooy BV**, rajavastuuyhtiö, kotipaikka Zevenhuizen,

ja

**Johannes Wilhelmus van Vliet**, puutarhaviljelijä, kotipaikka Uithoorn, Vuurlijn 27,

edustajanaan asianajaja A. J. Braakman, Rotterdam, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Lambert H. Dupong, 14 A rue des Bains (asia 67/85),

**Landbouwschap**, kotipaikka Haag, edustajanaan asianajaja A. J. Braakman, Rotterdam, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Lambert H. Dupong, 14 A rue des Bains (asia 68/85),

ja

**Alankomaiden kuningaskunta**, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen apulaisneuvonantaja D. J. Keur, prosessiosoite Luxemburgissa Alankomaiden suurlähetystö, 5 rue C. M. Spoo (asia 70/85),

kantajina,

vastaan

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

**Euroopan yhteisöjen komissio**, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja R. C. Fischer, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Georges Kremlis, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

vastaajana,

jota tukevat

**Saksan liittotasavalta**, asiamiehinään Seidel ja Loschelder, prosessiosoite Luxemburgissa Saksan liittotasavallan suurlähetystö, 20–22 avenue Émile-Reuter,

**Tanskan kuningaskunta**, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja L. Mikaelsen, prosessisoite Luxemburgissa c/o Tanskan suurlähetystön asiainhoitaja Ib Bodenhagen, 11 B boulevard Joseph-II,

ja

**Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta**, asiamiehenään R. N. Ricks, Treasury Solicitor's Department, prosessiosoite Luxemburgissa Yhdistyneen kuningaskunnan suurlähetystö, 28 boulevard Royal,

väliintulijoina,

jossa vaaditaan kumoamaan Alankomaiden puutarhaviljelijöitä koskevasta maakaasun etuustariffista 13 päivänä helmikuuta 1985 tehty komission päätös 85/215/ETY (EYVL L 97, s. 49),

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti A. J. Mackenzie Stuart, jaostojen puheenjohtajat G. Bosco, O. Due ja J. C. Moitinho de Almeida sekä tuomarit T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, C. Kakouris, R. Joliet ja F. A. Schockweiler,

julkisasiamies: Sir Gordon Slynn,
kirjaaja: P. Heim,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen ja 18.12.1986 pidetyn suullisen käsittelyn,

kuultuaan 2.4.1987 pidetyssä istunnossa esitetyn julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Kwekerij Gebroeders van der Kooy BV, rajavastuuyhtiö, kotipaikka Zevenhuizen, J.W. van Vliet, puutarhaviljelijä, kotipaikka Uithoorn, ja Landbouwschap, julkisoikeudellinen laitos, kotipaikka Haag, sekä Alankomaiden kuningaskunta ovat yhteisöjen tuomioistuimeen 15.3.1985 ja 16.3.1985 jättämillään kolmella kanteella vaatineet ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan nojalla yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan Alankomaiden puutarhaviljelijöitä koskevasta maakaasun etuustariffista 13 päivänä helmikuuta 1985 tehdyn komission päätöksen 85/215/ETY (EYVL L 97, s. 49).

2 Komissio on kyseisen päätöksen 1 artiklassa todennut, että "maakaasun etuustariffin muodossa kasvihuoneviljelijöille 1 päivästä lokakuuta 1984 alkaen myönnetty tuki on ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan mukaisesti yhteismarkkinoille soveltumaton, minkä vuoksi se on poistettava".

3 Komissio totesi päätöksen perusteluissa, että kasvihuoneviljelyyn Alankomaissa sovellettavista kaasutariffeista on tehty sopimus, jonka osapuolina ovat toisaalta NV Nederlandse Gasunie de Groningen, joka on yksityisoikeudellinen yritys, jonka pääomasta Alankomaiden valtio omistaa 50 prosenttia joko suoraan tai välillisesti ja jonka pääomasta loput 50 prosenttia omistaa kaksi yksityistä öljy-yhtiötä, ja toisaalta Landsbouwschap, joka on julkisoikeudellinen laitos, jonka tarkoituksena on varmistaa yleisen edun mukaisesti

elinkeinonharjoittajien yhteisen edun suojaaminen maatalouden alalla. Näissä sopimuksissa on osallisena myös paikallisten kaasunjakeluyhtiöiden yhteenliittymä Vereniging van Exploitanten van Gasbedrijven in Nederland (Vegin).

4 Vuodesta 1963 lähtien sopimuksen mukaisesti neuvoteltujen tariffien, kuten muidenkin Gasunien noudattamien tariffien, soveltaminen on alaa koskevan yleissopimuksen mukaisesti edellyttänyt talousministerin hyväksyntää.

5 Komissio katsoi jo vuonna 1981, että tuolloin voimassa ollut puutarhatalouden tariffi oli etuustariffi siltä osin kuin siinä määrättiin poikkeuksellisen edullisista ehdoista Alankomaissa sijaitsevien puutarhojen osalta. Tämän vuoksi komissio totesi 15.12.1981 tekemällään päätöksellä 82/73/ETY (EYVL L 37, s. 29) tuen olevan yhteensoveltumaton ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan kanssa ja määräsi Alankomaat poistamaan tuen.

6 Tämän päätöksen tekemisen jälkeen, joka tällä välin oli ollut ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla kolmen kumoamiskanteen kohteena, neuvoteltiin uusi tariffi. Kyseisessä tariffissa, jonka komissio hyväksyi, puutarhatalouden tariffi mukautettiin teollisuudessa sovellettuun tariffiin (tarkemmin sanottuna teollisuustariffi "D":hen) siten, että sitä korotettiin 0,5 centillä kuutiolta ($m^3$). Tariffiin liittyi myös teollisuustariffin vastaavaa lauseketta vastaava neljännesvuosittaisia tarkistuksia koskeva lauseke, ja tariffia sovellettiin 1 päivästä huhtikuuta 1983 30 päivään syyskuuta 1984.

7 Uuden tariffin määräämisen jälkeen päätös 82/73/ETY kumottiin ja kanteet, jotka kantajat olivat nostaneet päätöksen johdosta, peruutettiin.

8 Gasunie, Vegin ja Landbouwschap tekivät 28.9.1984 uuden tariffisopimuksen 1.10.1984 ja 1.10.1985 väliseksi ajaksi. Uuden tariffin mukaisesti puutarhatalouteen sovellettiin pääasiallisesti vuoden 1983 keskimääräistä tasoa vastaavaa kaasun hintaa korotettuna tietyllä prosentuaalisella osuudella, joka vahvistettiin 10 prosentiksi. Näin ollen kaasun kattohinnaksi muodostui 42,5 senttiä kuutiolta ($m^3$).

9 Alankomaiden hallitus ilmoitti uudesta tariffista komissiolle 4.10.1984 päivätyllä kirjeellä, ja tämän jälkeen komissio pani vireille perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn ja teki päätöksensä 85/215/ETY, joka tässä tapauksessa on kanteiden kohteena.

10 Tanskan kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 24.4., 25.4. ja 21.6.1985 saapuneilla hakemuksilla pyytäneet tulla hyväksytyiksi väliintulijoiksi tukemaan komission vaatimuksia käsiteltävänä olevissa oikeudenkäyntiasioissa. Yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt nämä väliintulot 8.5., 26.6. ja 18.9.1985 antamillaan määräyksillä.

11 Pääasiaa koskevia tosiseikkoja, menettelyn kulkua sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä kirjallisia huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä vain, mikäli se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

## Tutkittavaksi ottaminen

### I *Asia 67/85*

12 Komissio väittää, että Van der Kooy -yhtiön ja J. W. Van Vlietin nostamaa kannetta ei voida ottaa tutkittavaksi 173 artiklan toisen kohdan nojalla. Komissio korostaa, että päätöksessä 85/215/ETY kielletty tuki suosii kaikkia Alankomaiden puutarhaviljelijöitä, jotka käyttävät maakaasua kasvihuoneiden lämmittämiseen. Koska kysymyksessä on tuki, josta on etua hyvin laajalle elinkeinonharjoittajien ryhmälle, ei voida katsoa, että komission päätös tuen poistamisesta koskisi erikseen kantajina olevia puutarhaviljelijöitä.

13 Perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan mukaisesti sellaisen kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä, jonka yksityinen oikeushenkilö on nostanut päätöksestä, jota ei ole osoitettu hänelle, on se, että päätös koskee kyseistä henkilöä suoraan ja erikseen. Koska riidanalaista päätöstä ei tässä tapauksessa ole osoitettu yhtiölle Van der Kooy eikä J. W. Van Vlietille, on tutkittava, koskeeko päätös tästä huolimatta näitä kantajia suoraan ja erikseen.

14 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut (katso erityisesti asia 25/62, Plaumann, tuomio 15.7.1963, Kok. 1963, s. 197, ja asia 231/82, Spijker, tuomio 14.7.1983, Kok. 1983, s. 2559), päätös koskee erikseen muita kuin niitä, joille se on osoitettu, ainoastaan, jos se vaikuttaa niihin tiettyjen niille tunnusomaisten erityispiirteiden vuoksi tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen

vuoksi, jonka perusteella nämä erottuvat kaikista muista ja nämä voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle päätös on osoitettu.

15 Näin ei ole käsiteltävänä olevassa asiassa. Riidanalainen päätös koskee kantajia ainoastaan sillä perusteella, että he ovat objektiivisesti ottaen Alankomaissa toimivia puutarhaviljelijöitä, jotka hyötyvät kaasun etuustariffista samoin perustein kuin kaikki muutkin vastaavassa tilanteessa olevat puutarhaviljelijät. Kantajien osalta päätös on siis merkitykseltään yleisesti sovellettava toimenpide, jota sovelletaan objektiivisesti määriteltyihin tilanteisiin ja jonka oikeusvaikutukset kohdistuvat yleisesti ja abstraktisti määriteltyyn henkilöryhmään. Tämän vuoksi ei voida katsoa, että riidanalainen päätös koskisi kantajia erikseen.

16 Näin ollen kanne asiassa 67/85 on jätettävä tutkimatta.

II *Asia 68/85*

17 Komissio esittää oikeudenkäyntiväitteen myös Landbouwschapin nostaman kanteen osalta.

18 Komissio toteaa, että vaikka oletettaisiin, että Landbouwschap on toiminut puutarha-alan edustajana Gasunien kanssa käytävissä neuvotteluissa, ei voida katsoa, että toimi, joka vaikuttaa tietyn yksityisten oikeussubjektien ryhmän yleiseen etuun, koskisi 173 artiklan toisen kohdan mukaisesti suoraan ja erikseen sellaista elintä, joka on perustettu edistämään kyseisen ryhmän yhteistä etua (katso yhteisöjen tuomioistuimen tuomiot asiassa 72/74, Union syndicale, tuomio 18.10.1975, Kok. 1975, s. 401, ja asiassa 135/81, Groupement des Agences de voyages, tuomio 28.2.1982, Kok. 1982, s. 3799).

19 Tätä oikeudenkäyntiväitettä ei voida hyväksyä.

20 Ensinnäkin on todettava, että Landbouwschap toimii, vastoin komission väitettä, puutarha-alan järjestöjen edustajana kaasutariffeja koskevissa asioissa.

21 Vaikka on totta, että päätös 85/215/ETY ei koske Landbouwschapia riidanalaisen tuen saajana suoraan ja erikseen, on kyseisen yhteisön perustellusti esittämän väitteen mukaisesti kuitenkin todettava, että päätös 85/215/ETY vaikuttaa sen asemaan puutarha-alan etuja ajavana kaasutariffisopimuspuolena.

22 Lisäksi on huomautettava, että neuvottelijana Landbouwschap on aktiivisesti osallistunut 93 artiklan 2 kohdan mukaiseen menettelyyn ja esittänyt komissiolle kirjallisia huomautuksia ja ollut kiinteässä yhteydessä toimivaltaisten viranomaisten kanssa koko menettelyn ajan.

23 Edelleen, Landbouwschap on ollut sopimuspuolena sopimuksessa, jolla komission riitauttama tariffi on vahvistettu, ja tämän vuoksi se mainitaan päätöksessä 85/215/ETY useaan otteeseen. Tässä ominaisuudessa Landbouwschap on päätöksen täytäntöönpanoa varten myös ollut velvollinen käymään uusia neuvotteluja Gasunien kanssa ja tekemään uuden sopimuksen.

24 Käsiteltävänä olevaa asiaa koskevat seikat huomioon ottaen on siis pääteltävä, että Landbouwschapilla oli oikeus nostaa kanne 173 artiklan toisen kohdan nojalla komission päätöksen 85/215/ETY kumoamiseksi.

25 Komission asiassa 68/85 esittämä oikeudenkäyntiväite on siis hylättävä.

## Pääasia

26 Landbouwschap ja Alankomaiden kuningaskunta esittävät kanteissaan päätöksen 85/215/ETY kumoamiseksi useita kanneperusteita, jotka voidaan tiivistää seuraavasti:

- perustamissopimuksen 92 artiklan rikkominen
- olennaisen menettelymääräyksen rikkominen
- riittämättömät perustelut.

### I *Perustamissopimuksen 92 artiklan rikkomista koskeva kanneperuste*

27 Perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa määrätään, että "jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan".

28 Aluksi on todettava, että käsiteltävänä olevassa asiassa on ongelmana, voidaanko energialähteen tariffi, joka on vahvistettu tavanomaista tasoa alhaisemmalle tasolle, katsoa tueksi, kun sen vahvistaminen on tulosta asianosaisen jäsenvaltion käyttäytymisestä ja kun muut 92 artiklassa asetetut edellytykset täyttyvät. Tällaisessa tilanteessa valtio tai yhteisö, johon tariffi vaikuttaa, ei sovella tariffia tavanomaisen taloudellisen toimijan ominaisuudessa vaan käyttää tariffia antaakseen energian kuluttajille – kuten yrityksille joille se myöntää tukea – rahallista hyötyä luopumalla voitosta, jonka se muuten voisi saada. Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajat ovat tunnustaneet, että tiettyyn yritysryhmään sovellettava etuustariffi voi muodostaa tukitoimenpiteen, mutta ne ovat kiistäneet näin olevan kysymyksessä olevan tariffin tapauksessa.

29 Tältä osin on todettava, että tariffia sovellettiin ainoastaan lämmitetyissä kasvihuoneissa toimiviin puutarha-alan yrityksiin. Tällä toiminnan alalla lämmityskustannukset muodostavat huomattavan osan tuotantokustannuksista. Jos siis näihin yrityksiin sovellettavasta tariffista ilmenee laskusuuntaus, jolle ei ole vastinetta samaan toiminnan alaan kuulumattomiin yrityksiin sovellettavien tariffien kehityksessä, tämä on periaatteessa merkki siitä, että etuustariffi muodostaa tukitoimenpiteen.

30 Näin ei kuitenkaan olisi, jos osoitettaisiin, että kyseinen etuustariffi on kysymyksessä olevilla markkinoilla objektiivisesti perusteltu taloudellisilla syillä, esimerkiksi tarpeella vastata kilpailuun, jota markkinoilla aiheuttavat muut energialähteet, joiden hinta on kilpailukykyinen suhteessa kysymyksessä olevan energialähteen hintaan. Kilpailun tosiasiallisen luonteen arvioimista varten on hintatason lisäksi otettava huomioon energialähteen vaihtamisesta aiheutuvat kustannukset, esimerkiksi lämmityslaitteiden vaihto- ja kuoletuskustannukset.

31 Kantajien esittämiä väitteitä on tutkittava nämä seikat huomioon ottaen. Kantajat ovat erityisesti kiistäneet komission väitteet, jotka koskevat seuraavia kysymyksiä:

- onko riidanalainen tariffi vahvistettu Alankomaiden valtion toiminnan tuloksena

- onko kyseinen tariffi alhaisempi kuin olisi ollut tarpeen sen estämiseksi, että energialähde vaihdettaisiin hiileksi

- vaikuttaako tariffin vahvistaminen jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristääkö se kilpailua.

*1. Kysymys siitä, onko riidanalainen tariffi Alankomaiden valtion toiminnan tulosta*

32 Kantajat väittävät ensinnäkin, että – toisin kuin komissio esittää päätöksessään – Alankomaiden valtio ei ole asettanut riidanalaista tariffia ja että tariffia ei tämän vuoksi voida katsoa "jäsenvaltion myöntämäksi taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetyksi tueksi".

33 Tältä osin kantajat korostavat, että Gasunie on yksityisoikeudellinen yhtiö, jonka pääomasta Alankomaiden valtio omistaa ainoastaan 50 prosenttia, ja että tariffi on vahvistettu sellaisen yksityisoikeudellisen sopimuksen seurauksena, jossa sopimuspuolina ovat olleet Gasunie, Vegin ja Landbouwschap ja jonka tekemiseen Alankomaiden valtio ei ole osallistunut.

34 Vaikka komissio toteaa, että talousministerillä on toimivalta hyväksyä Gasunien noudattamat tariffit, kysymys on Alankomaiden hallituksen mukaan pelkästä jälkikäteisvalvontavallasta, jossa tarkastellaan yksinomaan näiden tariffien yhdenmukaisuutta Alankomaiden energiapolitiikan tavoitteiden kanssa.

35 On huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan (katso erityisesti asia 78/76, Steinike, tuomio 22.3.1977, Kok. 1977, s. 595, ja asia 290/83, komissio v. Ranska, tuomio 30.1.1985, Kok. 1985, s. 439) erilaisia tapauksia ei ole eriteltävä sen mukaan, myöntääkö valtio tuen suoraan vai myöntävätkö tuen valtion tätä tarkoitusta varten perustamat tai valitsemat julkiset tai yksityiset elimet. Käsiteltävänä olevassa asiassa useista oikeudenkäyntiaineiston seikoista ilmenee, että tariffin vahvistaminen on tulosta Alankomaiden valtion vastuulla olevasta toiminnasta.

36 Ensinnäkin Gasunien osakeomistuksen rakenne on sellainen, että Alankomaiden valtio omistaa suoraan tai välillisesti 50 prosenttia yhtiön osakkeista ja pitää hallussaan puolta yhtiön paikoista hallituksessa (Rat der Kommissare), joka muun muassa määrittelee sovellettavat tariffit. Lisäksi talousministeri on toimivaltainen hyväksymään Gasunien soveltamat tariffit, mistä ilmenee, että riippumatta tavasta, jolla ministeri voi toimivaltaansa käyttää, Alankomaiden hallitus voi estää sopimattomaksi katsomansa tariffin soveltamisen. Gasunie ja Landbouwschap ovat kahteen otteeseen suhtautuneet hyväksyvästi esityksiin, joita komissio on tehnyt Alankomaiden hallitukselle puutarha-alan

tariffin muuttamisesta. Näin on tapahtunut ensimmäisen kerran komission sittemmin kumotun päätöksen 82/73/ETY tekemisen jälkeen ja käsiteltävänä olevassa asiassa kanteen kohteena olevan päätöksen 85/215/ETY tekemisen jälkeen.

37 Nämä seikat kokonaisuudessaan osoittavat, että kaasutariffien vahvistamisen alalla Gasunie ei millään tavalla ole täysin itsenäinen, vaan toimii julkisen vallan valvonnan ja ohjeiden alaisuudessa. Näin ollen on osoitettu, että Gasunie ei voinut vahvistaa kyseistä tariffia ottamatta huomioon julkisen vallan asettamia vaatimuksia.

38 Tämä toteamus riittää vahvistamaan, että riidanalaisen tariffin vahvistaminen on tulosta Alankomaiden valtion toiminnasta ja että tariffi voi kuulua perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettuun jäsenvaltion myöntämän tuen käsitteeseen.

*2. Kysymys siitä, onko riidanalainen tariffi alhaisempi kuin olisi ollut tarpeen sen estämiseksi, että energialähde vaihdettaisiin hiileksi*

39 Kantajat väittävät, että Gasunien, Veginin ja Landbouwschapin välisellä sopimuksella syntynyt tariffi oli täysin perusteltu kaupallisesti, minkä vuoksi siihen ei sisälly yhtään 92 artiklassa tarkoitettua tuen muodostavaa tekijää.

40 Esitetyn väitteen paikkansapitävyyden arvioimista varten on otettava huomioon, että koska puutarha-alan kaasun hintakatoksi on asetettu 42,5 senttiä kuutiolta, riidanalainen tariffi on alentanut kaasun hintaa useilla senteillä suhteessa hintaan, joka olisi seurannut 1.10.1984 saakka voimassa olleen tariffin soveltamisesta. Kuten eräs komission asiamies on suullisessa käsittelyssä selittänyt, kaasun hinta olisi entisen tariffin mukaisesti ollut keskimäärin 48,5 senttiä kuutiolta vuoden 1985 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana.

41 Kantajien mukaan öljytuotteiden hinnannoususta aiheutuneen kaasun hinnannousun rajoittaminen oli laajalti perusteltu tarpeella estää puutarhaviljelijöitä siirtymästä käyttämään lämmityksessä hiiltä, jonka hinta oli sittemmin huomattavasti laskenut. Tämän vuoksi Gasunien oli pakko vahvistaa kaasun kattohinta tasolle, joka oli aiheellinen hiilen kilpailuaseman huomioon ottamiseksi.

42 Komissio, joka sinänsä ei kiistä sitä, että on olemassa vaara siitä, että kaasu vaihdetaan hiileen, toteaa päätöksessään, että tämä vaara kohdistuu myös muihin energialähteeltään vahvasti kaasusta riippuvaisiin aloihin, esimerkiksi

teollisuuteen. Teollisuuden osalta ei kuitenkaan ole toteutettu yhtäkään sellaista kaasun hinnan alentamistoimenpidettä, jota voitaisiin verrata puutarha-alalla toteutettuun kattohintajärjestelmään. Tämä ero teollisuutta ja puutarhataloutta koskevissa menettelytavoissa osoittaa komission mukaan, että riidanalaista tariffia ei voisi perustella pyrkimyksellä vastata hiilen aikaansaamaan kilpailuun.

43 Tämä argumentti ei ole asiaan vaikuttava

44 On nimittäin otettava huomioon, että jopa komissio on todennut (päätöksen 85/215/ETY III.6 kohdassa), että jos kaasun hinta on 46,5–47,5 senttiä kuutiolta, "arvioidaan, että 30 prosenttia puutarha-alalla kulutettavasta maakaasusta korvautuu hiilellä alle kolmessa vuodessa". Komission toteamuksesta ilmenee, että – ilman, että olisi tarpeen tutkia, onko, ja jos on, niin missä määrin, olemassa vaaraa kaasun vaihtamisesta hiileen myös teollisuudessa – Gasunie ei tämän vaaran huomioon ottaen voinut yleisesti soveltaa puutarha-alalla sellaista kaasun hintaa, joka olisi ylittänyt komission esittämän kynnyshinnan (46,5–47,5 senttiä kuutiolta).

45 Komissio toteaa edelleen päätöksessään, että korkein taso, jolle kaasun hinta riidanalaisen tariffin mukaan voi nousta, siis 42,5 senttiin kuutiolta, on alhaisempi kuin olisi ollut tarpeen sen estämiseksi, että puutarha-alan energialähde vaihdettaisiin hiileksi.

46 Tältä osin on todettava, että sekä niistä luvuista, jotka on esitetty Landbouw-Economisch Instituutin (LEI) kertomuksessa, joka on laadittu vuoden 1985 tammikuussa ja joka on kanteiden liitteenä, että niistä luvuista, jotka on esitetty Société belge de gestion d'énergien (GFE) kertomuksessa, joka on liitteenä komission vastineessa, ilmenee, että riidanalaisen tariffin mukaista 42,5 centin kattohintaa ei voida perustella sen estämisellä, että puutarha-alan energialähde vaihdettaisiin hiileksi.

47 LEI:n kertomuksen päätelmissä esitetään selvästi, että energialähteen vaihtaminen hiileksi olisi käytännöllinen ja kannattava vaihtoehto ainoastaan, jos kaasu hinta olisi yli 45 senttiä kuutiolta. Tiettyjen yritysryhmien osalta tämä raja on 50 senttiä kuutiolta, ja keskiarvona on 46–47 senttiä kuutiolta. Ainoastaan niiden yritysten tapauksessa, joilla ei ole kondensaattoria tai joilla ei ole kondensaattoria eikä laitteistoa hiilidioksidin säätelyä varten, tasapainohinnaksi, eli hinnaksi, jolla puutarha-alan yrittäjät päättäisivät pitäytyä kaasun käyttämisessä, arvioidaan 40,4–41,2 senttiä kuutiolta.

48 GFE:n kertomuksen osalta, jonka komissio on esittänyt ja johon viitataan useaan otteeseen kanteen kohteena olevassa päätöksessä, on todettava, että kertomuksen perustana olevista laskelmista ilmenee, että nykyisellä 42,5 centin hinnalla energialähteen vaihtaminen hiileksi on hyvin harvinaista, kun taas 45 centin hinnan myötä energialähteen vaihtaminen käsittäisi 1,5 prosenttia kaasun kokonaiskulutuksesta puutarha-alalla. Vasta silloin kun hinta olisi 46,4–47,4 centtiä, hiili korvaisi kaasun huomattavassa määrin, eli energialähteen vaihtaminen käsittäisi 27 prosenttia kaasun kokonaiskulutuksesta puutarha-alalla. On huomattava, että GFE on laskenut nämä hinnat ottaen lähtökohdaksi yrityksen, jossa on kaasukäyttöinen kondenssikattila.

49 Näistä laskelmista ilmenee, että ainakin niiden yritysten osalta, joilla on kondensaattori, kaasun vaihtaminen hiileen olisi huomattavaa vasta 46–47 centin hinnalla, ja joka tapauksessa hinnalla, joka ylittäisi 45 centtiä kuutiolta.

50 On vielä tutkittava niiden puutarha-alan yritysten tilannetta, joilla ei ole kondensaattoria ja joiden osalta LEI esittää 40,4–41,2 centin tasapainohintoja. Jos tämän tyyppisten yritysten asemaa voitaisiin pitää huomattavana ja alaa edustavana, Gasunien päätöstä mukauttaa tariffinsa näiden yritysten tasapainohintoihin ja asettaa 42,5 centin hintakatto voidaan pitää kaupallisesti perusteltuna.

51 Kantajat ovat esittäneet tietoja, joilla ne ovat pyrkineet osoittamaan, että yritykset, joilla ei ole kondensaattoria, ovat suurin puutarha-alan yritysryhmä Alankomaissa. Vaikka Landbouwschapin hankkimista tiedoista ilmenee, että valtiossa toimivista 8 174 puutarha-alan yrityksestä 4 502:lla ei olisi kondensaattoria, Alankomaiden hallitus on täsmentänyt, että ainoastaan 39 prosenttia yrityksistä kuuluu tähän ryhmään.

52 Näiden tietojen avulla ei kuitenkaan voida selittää, miksi Gasunien oli tehtävä päätös yleisen puutarha-alan tariffin mukauttamisesta tehottomimman yritystyypin tasapainohintoihin, vaikka 61 prosenttia yrityksistä pitäytyisi kaasun käyttämisessä jopa korkeammilla hinnoilla.

53 Vaikka oikeudenkäyntiaineistonkin mukaisesti 60 prosenttia puutarha-alan yrittäjistä joutuu vaihtamaan lämmityslaitteensa lähitulevaisuudessa, voidaan ennustaa, että ilman kondensaattoria toimivien yrittäjien prosentuaalinen osuus pienenee, koska useat yrittäjät siirtyvät käyttämään nykyistä modernimpaa ja suhteellisesti kalliimpaa lämmitysjärjestelmää.

54 Tämän vuoksi ilman kondensaattoria toimivien yrittäjien asema muuttuu ainakin keskipitkällä aikavälillä välttämättä marginaaliseksi, minkä vuoksi Gasuniella ei ollut kaupallisia perusteita vahvistaa puutarha-alaa koskeva tariffinsa näiden yritysten tilanteen perusteella.

55 Tämän vuoksi on todettava, että päätöksessä 85/215/ETY on perustellusti katsottu, että riidanalainen tariffi oli alhaisempi kuin olisi ollut tarpeen sen estämiseksi, että puutarha-alan energialähde vaihdettaisiin hiileksi.

*3. Kysymys siitä, vaikuttaako riidanalainen tariffi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristääkö se kilpailua*

56 Kantajat kiistävät, että riidanalaisen tariffin sisältämä tuki vaikuttaisi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristäisi tai uhkaisi vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä tai tiettyjen tuotteiden tuotantoa. Kantajat väittävät, että Alankomaiden hedelmä- ja vihannesviljelijöiden hallussa pitämän yhteisön markkinaosuuden kasvu johtuu muista tekijöistä, kuten tuotannon erikoistumisesta, hyvin tiukkojen laatuvaatimusten noudattamisesta, yhdenmukaisesta pakkaamisesta, hyvin korkeatasoisesta tietämyksestä, korkeasta yhteistyöasteesta ja tuotteiden tarjonnan ympärivuotisesta varmistamisesta.

57 Vaikka kyseisillä tekijöillä on voinut olla huomattava merkitys Alankomaiden viennin kasvamisessa muihin yhteisön jäsenvaltioihin viime vuosien aikana, riittää, kun todetaan, että riidanalaisen tariffin sisältämän tuen ansiosta huomattava osa Alankomaiden puutarhaviljelijöistä on hyötynyt kaasun kulutuksessa ainakin 2,5 centillä kuutiolta, mikä vastaa kaasun hinnan alenemista noin 5,5 prosentilla.

58 Tämän suuruinen etu on omiaan vääristämään kilpailua yhteismarkkinoilla sekä Alankomaisen puutarhaviljelijöiden käyttämän kaasun kokonaismäärän perusteella (2,5 miljardia kuutiometriä vuodessa) että sen oikeudenkäyntiaineistosta ilmenevän seikan vuoksi, että energiakustannukset vastaavat 25–30 prosenttia kasvihuoneviljelyn kokonaiskustannuksista. Tämän vuoksi julkisen vallan myöntämä, noin 5,5 prosentin kaasun hinnan alennus heijastuu huomattavalla tavalla kokonaiskustannuksiin ja alentaa keinotekoisesti puutarhaviljelystä saatavien tuotteiden hintoja.

59 Kysymyksestä, vaikuttaako riidanalainen tariffi komission ja väliintulijoiden esittämien väitteiden mukaisesti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on todettava, että luvuista, jotka komissio on esittänyt päätöksessään 85/215/ETY ja joita kantajat eivät ole kiistäneet, ilmenee, että kyseinen

edellytys täyttyy käsiteltävänä olevassa tapauksessa. Kyseisistä luvuista ilmenee, että Alankomaat tuottaa 65 prosenttia yhteisössä tuotetuista, lämmitetyssä kasvihuoneessa kasvatetuista tomaateista ja että se vie maasta 91 prosenttia näistä tomaateista (ja 55 prosenttia tästä viennistä menee Saksan liittotasavaltaan). Lisäksi Alankomaat tuottaa 75 prosenttia yhteisössä tuotetuista, lämmitetyssä kasvihuoneessa kasvatetuista kurkuista ja avomaankurkuista ja näistä tuotteista 68 prosenttia menee vientiin (joista 73 prosenttia Saksan liittotasavaltaan).

60 Näin ollen komissio on perustellusti päätellyt päätöksessä 85/215/ETY, että riidanalainen tuki vaikuttaa kauppaan yhteisössä ja vääristää kilpailua Alankomaiden puutarhaviljelijöiden eduksi.

61 Edeltävien syiden vuoksi perustamissopimuksen 92 artiklan rikkomista koskeva kanneperuste on perusteeton.

II *Olennaisen menettelymääräyksen rikkomista koskeva kanneperuste*

62 Alankomaiden hallitus väittää, että päätöksessä 85/215/ETY ei täsmennetä, mikä osa tariffista muodostaa tuen ja että päätöksessä ei varsinkaan täsmennetä, millainen kaasun hinta olisi komission mielestä kaupallisesti perusteltu ja siten vailla tuen ominaisuuksia. Hallituksen mukaan komissio on rikkonut olennaista menettelymääräystä laiminlyödessään näiden täsmennysten tekemisen.

63 Perustetta ei voida hyväksyä.

64 Komissio on selvästi esittänyt päätöksessään, että kyseinen tuki johtui siitä liian alhaisesta tasosta, jolle puutarha-alan kaasutariffi oli vahvistettu 1.10.1984 lähtien.

65 Tämän johdosta Alankomaiden hallituksella ei ole voinut olla mitään vaikeutta ymmärtää, että sen oli korotettava tariffia kyseisen päätöksen täytäntöönpanemista varten.

66 Seikasta, että komissio ei ole täsmällisesti esittänyt, mille tasolle tariffia olisi korotettava tuen ominaisuuksien poistamiseksi kokonaisuudessaan, on ainoastaan todettava, että tällaisen täsmällisyyden puuttuminen ei Alankomaiden hallituksen väitteen vastaisesti johda päätöksen 85/215/ETY täytäntöönpanon mahdottomuuteen, vaan jättää vain avoimeksi kysymyksen, ovatko

toimenpiteet, jotka Alankomaiden hallitus on kyseisessä yksittäistapauksessa toteuttanut, riittäviä kyseisen päätöksen täytäntöönpanemiseksi.

67 Tällainen kysymys ei kuitenkaan kuulu käsiteltävänä olevan oikeudenkäyntiasian kohteeseen, jossa rajoitutaan tutkimaan päätöksen 85/215/ETY yhdenmukaisuutta perustamissopimuksen kanssa, ei päätöksen täytäntöönpanemista varten toteutettuja toimenpiteitä.

68 Näin ollen olennaisen menettelymääräyksen rikkomista koskeva kanneperuste on hylättävä.

III *Perustelujen riittämättömyyttä koskeva kanneperuste*

69 Tällä väitteellä Alankomaiden hallitus esittää, että komissio ei ole ilmoittanut syitä, joiden vuoksi se ei päätöksessään ole noudattanut lukuja ja laskelmia, joita Alankomaiden hallitus oli esittänyt riidanalaisen tariffin perustelemiseksi.

70 Lisäksi Alankomaiden hallitus, jota Landbouwschap tukee, väittää, että päätöksen 85/215/ETY perustelut ovat riittämättömät siltä osin kuin ne koskevat vaikuttamista yhteisön sisäiseen kauppaan ja kilpailun vahingoittamista.

71 Tältä osin on alustavasti huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti (katso mm. asia 250/84, Eridania, tuomio 22.1.1986, Kok. 1986, s. 134) perustamissopimuksen 190 artiklassa asetetun perusteluvelvollisuuden laajuus määräytyy kyseisen toimenpiteen luonteen perusteella, ja perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava toimenpiteen toteuttaneen toimielimen päättely niin, että niille, joita asia koskee, selviävät sen syyt ja että yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden.

72 Alankomaiden hallituksen esittämän ensimmäisen väitteen osalta on vahvistettava, että komissio ei selvitä syitä, joiden vuoksi se ei ole hyväksynyt Alankomaiden hallituksen antamia lukuja ja laskelmia 93 artiklan 2 kohdan mukaisessa menettelyssä. Näiden syiden puuttumista ei kuitenkaan voi katsoa perustelujen puuttumiseksi, koska komissio on päätöksessään esittänyt riittävän yksityiskohtaisesti ja käyttämiinsä lukuihin viitaten, minkä vuoksi se on katsonut riidanalaiseen tariffiin sisältyvän tuen ominaisuuksia. Tämän vuoksi on katsottava, että asianosaisilla oli mahdollisuus saada tietoonsa

kysymyksessä olevan päätöksen syyt ja esittää yhteisöjen tuomioistuimessa asiaa koskeva kantansa.

73 Myös toinen Alankomaiden hallituksen ja Landbouwschapin esittämä väite on perusteeton.

74 Kuten edellä on todettu, komissio on päätöksessään korostanut, aiheellisia esimerkkejä luetellen, Alankomaiden kasvihuonetuotannon huomattavuutta sekä kyseisten tuotteiden yhteisöön suuntautuvan viennin tärkeyttä. Kilpailulle aiheutetun vahingon osalta päätöksestä ilmenee selvästi energiakustannusten huomattava osuus puutarha-alan kokonaiskustannuksista, mistä voidaan päätellä, että energiakustannusten aleneminen on omiaan vaikuttamaan kyseisten tuotteiden myyntihintaan.

75 Kyseisten selvitysten ansiosta asianosaiset saivat riittävästi tietoa perusteluista, joihin nojautuen komissio teki päätöksensä.

76 Näin ollen perustelujen riittämättömyyttä koskeva kanneperuste on hylättävä.

77 Koska mitään kantajien esittämistä kanneperusteista ei ole hyväksytty, kanteet asioissa 68 ja 70/85 on hylättävä.

**Oikeudenkäyntikulut**

78 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti, mukaan lukien oikeudenkäyntikulut, jotka ovat aiheutuneet Saksan liittotasavallalle, joka on komission vaatimuksia tukeneista väliintulijoista ainoa, joka on esittänyt oikeudenkäyntikuluja koskevan vaatimuksen.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne asiassa 67/85 jätetään tutkimatta.**

2) **Kanteet asioissa 68 ja 70/85 hylätään.**

3) **Kantajat velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti, mukaan lukien väliintulijana olleelle Saksan liittotasavallalle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.**

Mackenzie Stuart Bosco Due Moitinho de Almeida Koopmans

Everling Bahlmann Galmot Kakouris Joliet Schockweiler

Julistettiin Luxemburgissa 2 päivänä helmikuuta 1988.

P. Heim
kirjaaja

A. J. Mackenzie Stuart
presidentti